

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

VAPAAN SIVISTYSTYÖN TUTKIMUKSEN IDEARIIHII

Keskiviikkona 24.8.2022 klo 15.00 – 18.00

Iisalmen kulttuurikeskus, Karl Collan-sali, Kirkkopuistonkatu 9, Iisalmi

Tässä diapaketissa on

1. Ideariihin avausdiat (3 diaa)

2. Jyri Mannisen alustusdiat (8 diaa)

3. Ideariihityöskentelyn ohjedit (3 diaa)

4. Ideariihin teemojen taustadiat (9 diaa)

Lisäksi kannattaa silmäillä läpi ennakkomateriaalina jaettu
Leena Saloheimon (2001) Aikuiskasvatus-lehden kirjoitus

UEF // University of Eastern Finland

1

Tavoitteet ja ohjelma

Ideariihin tavoitteena on tuottaa lyhyiden alustusten ja ennakko-materiaalien pohjalta ratkaisuja ikuisuusongelmaan:

miten vapaan sivistystyön tutkimusta voisi tehdä, edistää ja kehittää vst-tutkijoiden, hallinnon, päättäjien ja vst-toimijoiden yhteistyönä?

15.00–15.20	Tulokahvit + pikkusuolaista, osallistujien esittäytymiset Ideariihin avaus ja tavoitteet
15.20 – 16.20	Lyhyet 10 minuutin alustukset (materiaalit jaettu ennakkoon) Käärmettä pyssyy? Tutkimuksen ja vapaan sivistystyön yhdistämisen onnistumisten ja haasteiden pitkä historia Jyri Manninen (Itä-Suomen yliopisto)
	Tiedolla johtaminen? Tutkimuksen ja vapaan sivistystyön yhdistäminen jaetun asiantuntijuuden näkökulmasta Björn Wallen (Vapaa sivistystyö ry.)
	Mitä hyötyä tutkimuksesta on vapaalle sivistystyölle? Jaana Nuottanen (Kansalaisopistojen liitto)
	Kansalaisopiston rehtori väitteli – ja kuinkas sitten kävikään? Leea Keto (Järvilakeuden kansalaisopisto)
	Tutkimuksen ja tutkimustulosten hyödyntäminen rahoituksen ja koulutuspolitiikan näkökulmasta Kari Lehtola (Itä-Suomen aluehallintovirasto)
	Opetus- ja kulttuuriministeriön pohdintoja ja toiveita vapaan sivistystyön tutkimuksen suunnasta ja yhteistyöstä. Petra Heikkinen (OKM)
16.20 – 16.40	Kahvia lisää, kääretorttuakin saa, jaloittelua
16.40 – 17.40	Ideariihii
17.40 – 18.00	Aikaansaannosten ihmettelyä ja keskustelua

UEF // University of Eastern Finland

2

jyri.manninen@uef.fi, 050-3815359

@ManninenJyri

https://uefconnect.uef.fi/henkilo/jyri.manninen/

www.vapausjavastuu.fi

1

Sivistystyön vapaus ja vastuu -yhteistyöohjelma 2011→

- **Tavoitteena** on vapaan sivistystyön **tutkijoiden, päättäjien ja toimijoiden välisen yhteistyön** kehittäminen,
- vapaan sivistystyön **organisaatioiden ja toimijoiden tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen tarpeiden näkyväksi tekeminen**, sekä
- **yhteiskunnallinen vaikuttaminen niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.**
Vaikuttamistoiminnassa tavoitteena on, että
 - vapaata sivistystyötä koskeva **tutkimustieto on helposti saatavilla** ja sitä **voidaan hyödyntää alan edunvalvonnassa ja kehittämisessä**,
 - **opetushallinto ja vapaan sivistystyön päätöksentekijät saavat säännöllisesti tiedon alan tuoreesta tutkimuksesta**,
 - vapaan sivistystyön **tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja näkyvyys lisääntyvät**,
 - vapaata sivistystyötä koskeva **tutkimustietoon perustuva päätöksenteko vahvistuu**.

UEF // University of Eastern Finland

16.8.2022

3

3

Käärmettä pyssyyn?

Tutkimuksen ja vapaan sivistystyön yhdistämisen onnistumisten ja haasteiden pitkä historia

VAPAAAN SIVISTYSTYÖN TUTKIMUKSEN IDEARIIHII, Iisalmi 24.8.2022 klo 15.00 – 18.00

Prof. Jyri Manninen, Kasvatustieteiden ja psykologian osasto, Itä-Suomen yliopisto

UEF // University of Eastern Finland

4

Aikuiskasvatustieteen ja vst-tutkimuksen historia pähkinänkuoressa

- Alkujaan yliopistoissa ”aikuiskasvatus” oli vain kansansivistysoppia
 - kansansivistysopin opinnot 1928 (opettajien kouluttaminen vst:hen)
 - myös ensimmäiset viranhaltijat kansansivistysmiehiä (Castrén, Vuorenrinne, Harva ensimmäinen alan professori)
 - → kaikki ”aikuiskasvatustutkimus” oli ”vst-tutkimusta”
- 1970-luvulta alkaen nimenmuutos aikuiskasvatustieteeksi, laajentuminen muihin yliopistoihin, kohteeksi aikuiskoulutus laajemmin, tutkimusalueiden laajentuminen → syntyi huoli vst-tutkimuksen asemasta

UEF // University of Eastern Finland

5

Miksi vst:n tutkimuksesta on kannettu huolta ja kannetaan edelleen?

1. aikuiskasvatustutkimuksen koettu painottuminen muuhun kuin vapaan sivistystyön tutkimukseen...
 - taustalla vanhan **vst-painotuksen väheneminen** 1970-80 -luvulla
→ **huoli vst-tutkimuksen asemasta syntyy**
2. aikuiskasvatustiede on pieni tieteenala, vähän tutkijoita, laaja aihealue
3. yksittäisen vst-tutkijan (koettu tai todellinen) ’yksinäisyys’
4. ’kentän’ lisääntynyt tarve saada näkyvyyttä tutkimuksen kautta (rahoituspolitiikan muutos, tuottavuusajattelu, edunvalvonta)
5. osallistujamääriltään ja organisaationa vst merkittävä osa koulutusjärjestelmää
6. Valtion- ja kuntarahoitus → tarve arvioida – ja osoittaa – tuloksellisuutta ja vaikutuksia (jopa euroina)

UEF // University of Eastern Finland

16.8.2022

6

6

Vst-tutkimuksen pelastusoperaatiot: kaksi vst-tutkimuksen kehittämisohjelmaa

- 1. Vapaan sivistystyön osaamisen ja pätevyyden kehittämisohjelma (VSOP; 1999 – 2008)
- 2. Sivistystyön vapaus ja vastuu (SVV; 2011 – jatkuu)

<https://epale.ec.europa.eu/fi/blog/sivistystyon-vapaus-ja-vastuu-ohjelma-yhteistutkimuksen-ja-sivistyksen-puolesta>

UEF // University of Eastern Finland

Vapaan sivistystyön osaaminen ja pätevyys (VSOP) – ohjelma 1999 – 2008

Liikettä vapaan sivistystyön tutkimukseen

Leena Saloheimo

Nopeatuivat taloudelliset ja yhteiskunnalliset muutokset ja jatkuva uuteen reagoimisen ja sopeutumisen välttämättömyys ovat pakottaneet vapaan sivistystyön¹ oppilaitokset, järjestöt ja niiden työntekijät poimistelemaan oman alansa ja työnsä kehittämisessä. Vapaan sivistystyön osaaminen ja pätevyys –ohjelma VSOP lähti liikkeelle Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön VSY:n² aloitteesta syksyllä 1998. Tarkoituksena oli suunnitella kehittämisohjelmaa vapaan sivistystyön opetus- ja suunnitteluhenkilöstön koulutukseksi. VSOP-hanke laajeni myöhemmin kolmisoiseksi: yhteisen vision, tutkimuksen ja koulutuksen ajatellaan rakentuvan keskenään vuorovaikutteisesti.

omalta osaltaan niitä seurannut tutkimusrahoituksen kohdistaminen työelämään suuntautuvan koulutuksen hyötytavoitteiseen tutkimiseen. Kun 1970- ja 1980-luvuilla runsas puolet aikuiskoulutustutkimuksista kohdistui vapaaseen sivistystyöhön ja vajaa neljännes ammatilliseen aikuiskoulutukseen, jo 1990-luvun alun tutkimuksesta 4/5 kohdistui ammatilliseen koulutukseen ja vain 1/5 vapaaseen sivistystyöhön (Rinne & Vantaja 1998). Viime vuosina aikuiskoulutustutkimusta on tehty paljon hallinnon tarpeisiin (arviointitutkimus).

Vapaan sivistystyön tutkimuksen alueelle ei ole muodostunut selkeää tiedeyhteisöä eikä syntynyt tutkimuksellista jatkuvuutta. Vaikka aikuis-

omalta osaltaan niitä seurannut tutkimusrahoituksen kohdistaminen työelämään suuntautuvan koulutuksen hyötytavoitteiseen tutkimiseen. Kun 1970- ja 1980-luvuilla runsas puolet aikuiskoulutustutkimuksista kohdistui vapaaseen sivistystyöhön ja vajaa neljännes ammatilliseen aikuiskoulutukseen, jo 1990-luvun alun tutkimuksesta 4/5 kohdistui ammatilliseen koulutukseen ja vain 1/5 vapaaseen sivistystyöhön (Rinne & Vantaja 1998). Viime vuosina aikuiskoulutustutkimusta

Mutta... onko vst-tutkimuksen määrä vähentynyt, vai aikuiskasvatus-tutkimuksen aihekirjo lisääntynyt?

Saloheimo, L. 2001. Liikettä vapaan sivistystyön tutkimukseen. Aikuiskasvatus 3/2001.

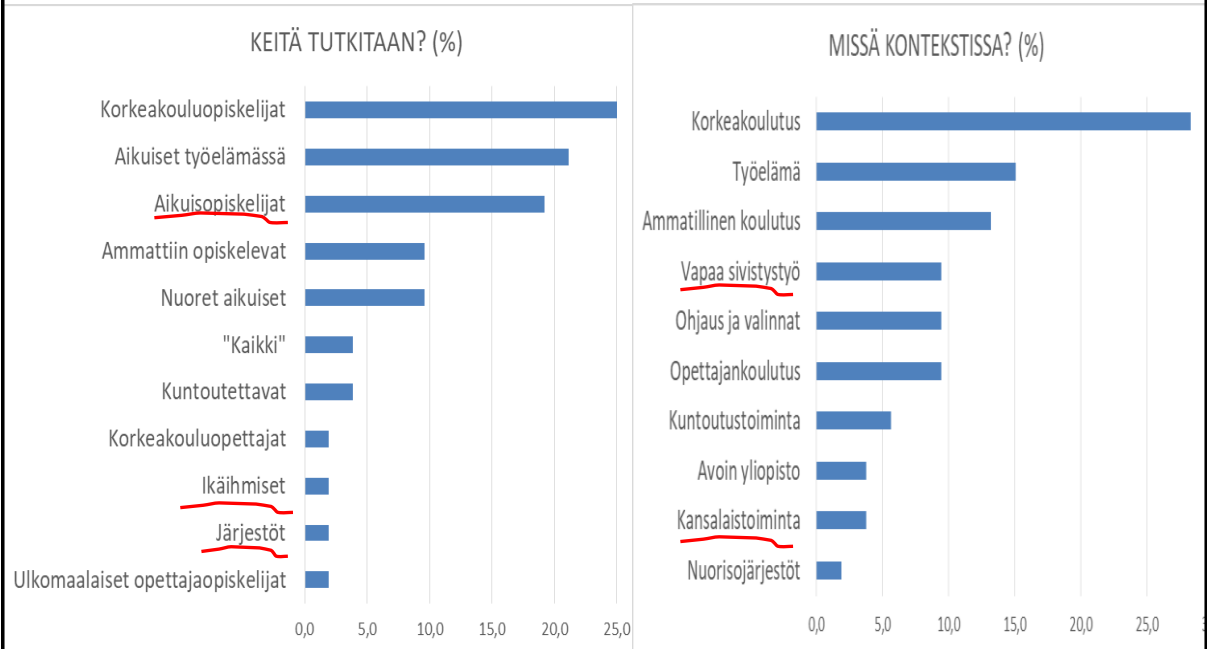
Onko Aikuiskasvatus-tiedelehden artikkeleiden aiheissa tapahtunut painotusten muutosta? Hakutulokset Journal.fi – tietokannasta vuosina 1981 – 2022 julkaistuista artikkeleista ja katsauksista eri hakusanoilla ...

Hakusanat	1981–1989	1990–1999	2000–2009	2010–2022
"sivistystyö"	163	145	100	127
"osaaminen"	14	53	109	121
"työssä oppiminen"	3	14	37	10
"ammatillinen"	94	104	97	116
"jatkuva oppiminen"	0	7	4	11

<https://journal.fi/aikuiskasvatus/index>

AIKUISKASVATUKSEN TUTKIMUSPÄIVÄT JOENSUUSSA HELMIKUUSSA 2018
Konferenssiesitysten aiheiden sisällönanalyysi

AIKUISKASVATUKSEN TUTKIMUSPÄIVÄT TAMPEREELLA HELMIKUUSSA 2022

Konferenssin teemaryhmät

1. Adult education as a means of creating hope for the future / Aikuiskasvatus luomassa tulevaisuuden toivoa.....

2. Elinikäinen oppiminen digitaalisessa mediayhteiskunnassa

3. Feminismi, ekokriisit ja aikuiskasvatus – Kriittistä aikuiskasvatusta 2020-luvulla

4. Freire ja vapauttava kasvatus.....

5. Haavoilla. Aikuiskasvatuksen näkökulmia rikkoviin elämäntilanteisiin.

6. Jatkuva oppiminen ja hyvinvointi työssä

7. Kohti Kriittistä aikuiskasvatuksellista ymmärrystä korkeakoulutuksen murroksesta

8. Muutoskyvykkyyden oppiminen ja kehittäminen työelämässä

9. Pedagogisen johtamisen mahdollisuudet.....

10. Tunteet, toimijuus ja työelämän katkokset

11. Sivistyksen tilat huom. SVV järjesti työpajan sijasta esiseminaarin (Bildung-gospel: a salvation to wicked problems?)

IDEARIIHEN OHJEISTUS JA

ALUSTUS

Ideoidaan ratkaisuja ikuisuusongelmaan: miten vapaan sivistystyön tutkimusta voisi tehdä, edistää ja kehittää vst-tutkijoiden, hallinnon, päättäjien ja vst-toimijoiden yhteistyönä?

Kirjataan tarralappuihin seuraaviin teemoihin liittyviä ajatuksia ja ehdotuksia:

- 1. Tärkeät tutkimusaiheet (mitä pitäisi tutkia)?
- 2. Tutkijoiden ja toimijoiden välinen yhteistyö (miten kehitetään)?
- 3. Rahoitusmahdollisuudet (mistä ja miten tutkimusresursseja)?
- 4. Muut osallistujien tai ryhmän esille nostamat aiheet ja ideat?

Keltaiset tarralaput

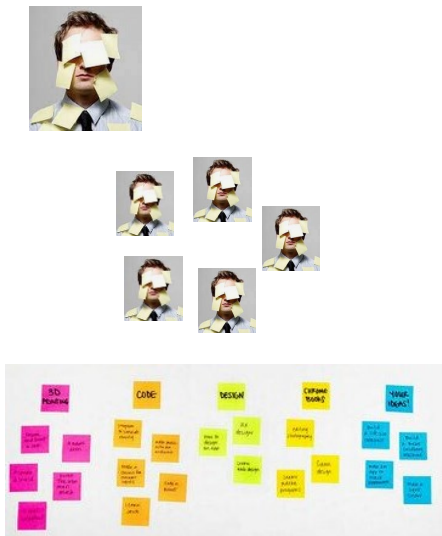
Vihreät tarralaput

Pinkit tarralaput

Oranssit tarralaput

Työtapa

- 1. Jokainen kirjoittaa itsenäisesti omat ideansa tarralapuille 'teeman värien' mukaan (n. 10 min)
 - 2. Keskustelu 4-5 hengen ryhmissä (n. 30 min)
 - käydään keskustellen läpi osallistujien ideat teemoittain
 - yhdistellään samoja yhdelle lapulle
 - kehitetään uusia uudelle lapulle
 - 3. Liimataan teemoittain tarralaput kyseisen teeman pöytään värien mukaan (5 min)
 - 4. Kierretään lopuksi katsomassa, millaisia ideoita eri teemoista on syntynyt (15 min)
- Yhteinen loppukeskustelu (20 min)

AJATUSTEN HERÄTTELYÄ ERI TEEMOISTA

... ja muita työkaluja teemojen käsittelyyn

"Akateemista oikeaa tutkimusta" vai "tilaustutkimusta"?

UEF // University of Eastern Finland

16.8.202215

KÄYTÄNTÖLÄHTÖINEN TUTKIMUS

SOVELTAVA

TEOREETTINEN

TUTKIJALÄHTÖINEN TUTKIMUS

Arvioinnit

Rakenteiden ja koulutustarjonnan (kriittinen) analyysi

Arviointitutkimus

Arvojen, tavoitteiden ja koulutuspolitiikan (kriittinen) analyysi

Manninen ym. (2019). Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. Kunnallisanalan kehittämissätiön Julkaisu 23.

Manninen & Vuorikoski 2022. Analysis of course provision within Finnish Study centres. Conference paper for ESREA2022 Triennial conference 29.9 - 2.10.2022

Manninen, J. (2017). Empirical and genealogical analysis of non-vocational adult education in Europe. International Review of Education, 63(3), 319-340.

UEF // University of Eastern Finland

16.8.202216

(1) Tärkeät tutkimusaiheet – mitä pitäisi tutkia?

- Tutkijoiden omat tutkimusaiheet ja -ideat?
 - kiinnostaako toimijoita ja etujärjestöjä akateeminen ”oikea” tutkimus, varsinkaan jos se on kriittistä? Ei voi hyödyntää edunvalvonnassa...
- Käytännön toimijoiden esiin nostamat tutkimusaiheet ja -ideat?
- vst-organisaatioiden ja kattojärjestöjen tutkimustarpeet?
- Rahoittajien tutkimustarpeet? Esim. uudistusten vaikutusten arvioinnit?
- Kansalliset arviointi- ja tutkimustarpeet? Esim. Karvin teema-arvioinnit, strategisen tutkimuksen ohjelmat?
- EU:n tutkimusohjelmien teemat (esim. Horizon)?

Mistä aiheita voisi syntyä?
Tutkijoilta --- toimijoilta --- rahoittajilta --- hallinnolta
Vuorovaikutuksessa näiden kesken?

UEF // University of Eastern Finland

17

17

(2) Tutkijoiden ja toimijoiden yhteistyö?

- Tutkija ”*tavarantoimittajana*” (”tilaustutkimus”)
- Tutkija *aloitteentekijänä* (”saisinko tulla tutkimaan tällaista?”)
- Tutkijoiden ja toimijoiden *vuorovaikutus* (”tuota olisikin mielenkiintoista tutkia”)
- Yhteistyön vaihtoehtoja:
 1. Tutkija tutkii, muut odottavat tuloksia
 2. Tutkijat ja toimijat tekevät yhdessä tutkimusta
 3. Toimija itse tutkii

UEF // University of Eastern Finland

16.8.2022 18

18

(3) Tutkimuksen rahoitusvaihtoehdot ”helposta vaikeampiin”...

Mistä?	Kuvaus	Esimerkkejä tutkimuksista
Tutkimus osana työsuunnitelmaa + vapaa-aikaa	Yo:n työsuunnitelmaan kuuluu tutkimusta (esim. prof. 557 t vuodessa, käytännössä ei riitä)	- Opintokeskusten koulutus-tarjonnan analyysi 2022 - Kaikki muutkin käytännössä
Säätiöt	Kilpailtua; esim. Kunnallisalan kehittämissäätiö KAKS	2017 - 2019: Kansalaisopiston sosiaalinen tuottavuus kuntakontekstissa
OKM	Ideoitu yhdessä KoL:n kanssa, KoL:n hankkima OKM:n rahoitus	2015: Kansalaisopiston sosiaalinen tuottavuus (esitutkimus)
Tilaustutkimus	VSY hankki rahoituksen, toteuttajan kilpailutus tarjouspyynnöillä	2007-2008: Vapaan sivistystyön opintojen merkitys ja vaikutukset
EU-rahoitus	Todella työlästä hakea ja kilpailtua (noin 4% rahoitetaan)	2011 - 2014: BeLL (Benefits of Lifelong Learning)
Suomen akatemia	Todella kilpailtua	[Annika Pastuhov Akatemia-rahoitus, puolueiden sivistystoiminta]
Hallituksen politiikkaohjelmat	Strategisen tutkimuksen ohjelmat (STI; ei ole ollut vst-aiheita)	-

19

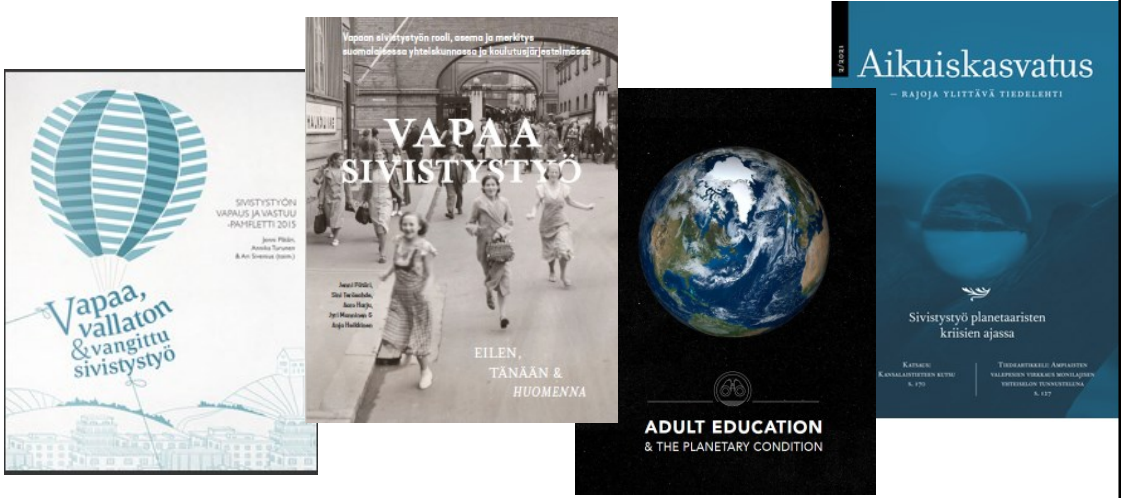
19

(4) Muut osallistujien tai ryhmän esille nostamat ideat?

- Onko vst-tutkimus oikeasti vaarassa kuolla sukupuuttoon?
- Tehdäänkö oikeanlaista vst-tutkimusta?
- Osataanko nykyistä(kään) tutkimusta hyödyntää?
- Miten vst-tutkimuksen ’edistämistä voisi edistää’? ☺
 - käytännössä ollut Leenan (Saloheimo) ja Sadun (Heimo) ansiota
 - pienet resurssit = SVV:n yo-edustajilla on ”kaikki muut työt” + omat erilaiset tutkimusprofiilit → ei ole syntynyt yhteistä tutkimushanketta, mutta...
 - tehty omia vst-tutkimuksia aktiivisesti
 - vst:n näkyminen opetuksessa enemmän
 - tarjottu ja ohjattu opinnäytetöitä aiheesta
 - tehty SVV-julkaisuja yhteistyönä

20

SVV-yhteisjulkaisut

UEF // University of Eastern Finland

16.8.2022 21

SVV-Tutkimusyhteistyön hyödyt tähän mennessä?

Tutkijalle?

- lisärahoitus → tutkimusavustajat, matkakulut ja muut lisäresurssit
- aineistonkeruun tuki (tiedotus 'kentälle', kyselylinkkien jakaminen ym.) → isot hyvät aineistot → jatkoanalyysit ja artikkelit
- vahvan käytäntönäkökulman varmistaminen, relevantit tutkimusaiheet
- tutkimusraporttien ammattimainen taitto, painatus ja julkaisuprosessi
- ammattimainen ja näkyvä tiedotus (mediatiedotteet, 'kentälle' suoraan)
- tulosten esittelymahdollisuus seminaareissa
- näkyvyys myös OKM:n suuntaan → koulutuspoliittinen vaikuttaminen (konkreettisesti mm. vst:n kehittämisohjelma, jatkuvan 'opiskelun' hanke, koulutuspoliittinen selonteko; EAEA:n kautta myös kv-koulutuspolitiikka ja Bryssel)

Vst-toimijoille?

- tutkimusnäyttöä vst-toiminnan vaikutuksista → edunvalvonta, 'vipuvarsi' rahoitus-neuvotteluissa (paikallisella, valtion ja EU:n tasolla)
- 'kentän' toimijoille vahvistusta tunteesta, että oma työ on tärkeää ja mielekästä
- toiminnan kehittämisen tuki, kehittämistarpeiden paikantaminen ja osoittaminen
- vst-toiminnan näkyväksi tekeminen (media, kuntapäätäjät, poliitikot)
- suomalaisen 'folkbildningin' tunnettuuden lisääminen kansainvälisesti
- SVV-verkkosivut mainio tietopankki
- SVV-tiedotteet ja blogit, EPALE yhteistyö jne.

16.8.2022 22

SVV-Tutkimusyhdistyön eri tahoille tuottamat hyödyt

UEF // University of Eastern Finland